

Dr hab. Ryszard Winiarski
Prof. nadzw. AWF w Krakowie

Recenzja

pracy doktorskiej mgr Olgi Adach pt. *Uwarunkowania aktywności narciarskiej i snowboardowej mieszkańców wybranych ośrodków wielkomiejskich*, przygotowanej pod kierunkiem dra hab. Stefana Bosiackiego, prof. AWF w Poznaniu

Przedstawiona do oceny rozprawa ma stanowić podstawę ubiegania się o stopień doktora nauk o kulturze fizycznej. Jej głównym celem jest „poznanie uwarunkowań aktywności narciarskiej i snowboardowej mieszkańców wybranych ośrodków wielkomiejskich”. W zamierzeniu autorki praca ma też umożliwić diagnozę „czynników wpływających na ocenę atrakcyjności oferty rekreacyjnej stacji narciarskich oraz na ocenę stopnia ich popularności, jako celów wyjazdów narciarskich i snowboardowych” (s. 43).

Licząca 152 strony rozprawa składa się z wstępu, pięciu rozdziałów, wniosków, literatury, spisów rycin i tabel oraz aneksu. Jej układ tematyczny jest typowy dla empirycznych prac promocyjnych: wprowadzenie teoretyczne do problematyki badań, świadczące o zapoznaniu się z obszerną, liczącą 140 pozycji literaturą, związaną z tematem rozprawy doktorskiej, sformułowanie własnej problematyki badawczej, charakterystyka zastosowanej metody i techniki badań, prezentacja wyników badań i ich szczegółowa analiza statystyczna, próba odpowiedzi na postawione pytania badawcze oraz weryfikacja hipotezy, zakończona sformułowaniem wniosków mających teoretyczne i praktyczne znaczenie.

Nie mam zastrzeżeń do struktury pracy. Jej układ jest zwarty, logicznie spójny – zachowano odpowiednie proporcje w prezentacji treści poszczególnych rozdziałów. Tekst dysertacji napisany jest językiem ścisłym, poprawnym stylistycznie, świadczącym o należyтым opanowaniu sztuki pisarstwa naukowego.

W pierwszej części pracy (rozdziały 1 i 2) Autorka charakteryzuje narciarstwo zjazdowe i snowboard jako przedmiot badań oraz konstruuje teoretyczne (hipotetyczne – jak je sama określa) modele uwarunkowań aktywności narciarskiej/snowboardowej oraz wyboru stacji narciarskiej/snowboardowej. W kolejnym, trzecim, rozdziale pracy przedstawia jej cel, pytania, hipotezę oraz procedurę badawczą. Hipoteza, że „aktywność narciarska i snowboardowa jest w największym stopniu determinowana przez miejsce zamieszkania oraz sytuację materialną” jest sformułowana poprawnie, chociaż nie jest zbyt oryginalna, ponieważ obie „determinanty” były już wielokrotnie wykorzystywane w badaniach różnych form aktywności sportowo-rekreacyjnych.

Do weryfikacji hipotezy posłużyły dane z badań ankietowych przeprowadzonych w latach 2011-2012 wśród mieszkańców Szczecina, Poznania i Wrocławia. Badaniom poddano łącznie 589 osób, a głównym narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety, składający się z 22 pytań, w tym 6 pytań metryczkowych. Autorka deklaruje, iż „dobór ankietowanych był losowy” (s. 46), nie podaje jednak, w jaki sposób skonstruowano operat losowania i jaki schemat losowania zastosowano. Trudno mi też zrozumieć, dlaczego w próbie „losowej” znalazło się aż 72 % osób z wykształceniem wyższym i nikt w wieku ponad 49 lat (czy osoby 50-letnie i starsze nie jeżdżą już na nartach?). Warto też zastanowić się, jaka jest reprezentatywność wyników badań i zakres ich uogólnień, jeżeli badania uzupełniające ... „podwoiły dotychczasową liczbę próby badawczej” (s.45). Na tej samej stronie Autorka pisze, iż „zastosowano metodę analizy indukcyjnej” (s. 45). Nie wiadomo, czy chodzi o metodę badawczą (!?), sposób wnioskowania, czy też o indukcję statystyczną. Tę część pracy Autorka podsumowuje stwierdzeniem, iż ... „dobór ankietowanych, jak i sposób przeprowadzenia badań gwarantuje poprawność i reprezentatywność uzyskanych wyników. Tak przeprowadzone badania można uznać, za reprezentatywne dla wszystkich, jeżdżących na nartach zjazdowych lub snowboardzie, mieszkańców badanych miast” – szkoda, że recenzent nie może podzielić tej samooceny Autorki.

W rozdziale 4 przedstawiono uwarunkowania aktywności narciarskiej i snowboardowej. Stwierdzono między innymi, że na wybór formy rekreacji ruchowej wpływają przede wszystkim wiek, miejsce zamieszkania oraz płeć badanych osób, a najważniejszymi kryteriami wyboru stacji narciarskich są: duża liczba i długość tras narciarskich, nowoczesna infrastruktura, niskie ceny karnetów i dogodny dojazd. Niektóre z przedstawionych tu wyników budzą jednak wątpliwość; np. na pierwszym miejscu wśród motywów podejmowania aktywności narciarskiej i snowboardowej znalazła się troska o zdrowie. Czy w próbie, w której 75% badanych stanowiły osoby w wieku do 39 lat, zdrowie jest najważniejszym motywem uprawiania narciarstwa i snowboardu? Wynik ten można wytłumaczyć błędem w konstrukcji narzędzia badawczego, w którym nie rozdzielono dbałości o zdrowie i sprawność fizyczną (błąd multiplikacji odpowiedzi w pytaniu nr 2, w kwestionariuszu ankiety).

W ostatnim, 5 rozdziale pracy badano statystyczne zależności występujące pomiędzy takimi zmiennymi, jak: płeć, wiek, poziom wykształcenia, stan cywilny, sytuacja materialna, miejsce zamieszkania i podejmowane formy rekreacji, a aktywnością narciarską i snowboardową. W wyniku analizy statystycznej ustalono, że największy wpływ na aktywność narciarską i snowboardową ma miejsce zamieszkania oraz sytuacja materialna ankietowanych, co potwierdza sformułowaną w rozdziale 3 hipotezę badawczą. Stwierdzono też, że największą przeszkodą w podejmowaniu tych aktywności jest brak wolnego czasu oraz bariera finansowa i przestrzenna, a o wyborze stacji narciarskiej decyduje najbardziej miejsce zamieszkania i wiek badanych osób. Ustalenia te pozwoliły Autorce zmodyfikować przedstawione w rozdziale 2 hipotetyczne modele, prezentujące uwarunkowania aktywności narciarskiej i snowboardowej oraz uwarunkowania wyboru stacji narciarskiej. Niektóre zmiany w prezentowanych modelach dokonano jednak w sposób arbitralny, bo nie wynikają one bezpośrednio z danych empirycznych. Na przykład z modelu uwarunkowań wyboru stacji narciarskiej usunięto „sytuację materialną” (jako czynnik endogeny) mimo, iż w badaniach (np. marketingowych) udowodniono jej wpływ na wybór destynacji turystycznej (proszę porównać np. sytuację materialną osób wyjeżdżających na narty do Szczyrku i Sankt Moritz w Szwajcarii).

W aneksie pracy nie umieszczono „surowych” danych empirycznych (w formie tabel wynikowych), dlatego trudno ocenić rzetelność przeprowadzonych analiz i poprawność wnioskowania statystycznego. W przypadku prac promocyjnych pełna jawność warsztatu badawczego oraz możliwość zapoznania się z całym zgromadzonym materiałem empirycznym ma istotne znaczenie dla oceny prawidłowości przebiegu procedury badawczej.

Oceniana praca ma charakter deskryptywny. W analizie uwzględniono zmienne, które w oczywisty sposób różnicują statystycznie aktywność narciarską i snowboardową, lecz nie wyjaśniają, co tak naprawdę decyduje, że badani jeżdżą na nartach lub snowboardzie. Płeć, wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania itp. cechy demograficzno-społeczne nie są powodem uprawiania tych dyscyplin. Ujawnione związki mają charakter korelacyjny (statystyczny), a nie przyczynowo-skutkowy. Błędem jest więc określanie w pracy tych zmiennych jako „czynniki endogenne” (zob. np. s. 20), jeśli ...”poprzez czynniki rozumie się przyczyny wywołujące skutek”... (s. 18). Może to świadczyć, niestety, o niezrozumieniu natury badanych związków.

Z obowiązku recenzenta chciałbym też na zakończenie zwrócić uwagę na błędy natury formalnej, które nie powinny znaleźć się w pracy doktorskiej. Jest ich dużo, więc w recenzji nie wymieniam ich szczegółowo, odsyłając Autorkę do uwag, które naniosłem odręcznie na marginesach pracy. Przed ewentualnym złożeniem manuskryptu do ponownej oceny proszę dokonać korekty tekstu, zwracając uwagę na następujące sprawy:

1. Nie można przypisywać autorstwa prac ich redaktorom naukowym – to dwie różne role (zob. np. Ulatowski s. 6, Toczek-Werner s. 11, Bogucki s. 29 i 70, Wolańska s.139), podobnie jak nie wolno prac zbiorowych przypisywać tylko pierwszemu z autorów (zob. np. Toczek-Werner s. 31 i 56).
2. W tekstach pisanych w języku polskim nie powinno się używać skrótów angielskojęzycznych (np. et al.), jeżeli istnieją ich rodzime odpowiedniki (i in.).
3. Trzeba ujednoczyć słownictwo: np. czynniki endogeniczne (s. 43), czy endogenne (s. 20 i nast.) - egzogeniczne (s. 43), czy egzogenne (s. 20 i nast.).
4. Dowolność w stosowaniu reguł pisowni dużych i małych liter źle świadczy o kandydacie do stopnia naukowego (s. 87 – „poznania”, s. 88 – „Wrocławian”, s.90 – „wrocławian”, s. 113 - „poznania” i „Wrocławian” itd.).
5. Szczególną staranność należy zachować przy podawaniu danych bibliograficznych. Nie można mylić płci autorów lub przekreślać ich nazwisk (zob. np. poz. 23 w spisie literatury – powinno być pod red. Ireny Jędrzejczyk).

Reasumując, praca doktorska Pani mgr Olgi Adach wymaga poprawy i rzetelnej korekty, uwzględniającej sformułowane wyżej uwagi krytyczne. Nie mogę zatem stwierdzić, że w obecnej formie spełnia ona wymagania stawiane rozprawom doktorskim. !

Kraków, dnia 20. XII. 2014 r.

Ryszard Wiciński

Recenzja

pracy doktorskiej mgr Olgi Adach pt. *Uwarunkowania aktywności narciarskiej i snowboardowej mieszkańców wybranych ośrodków wielkomięjskich*, przygotowanej pod kierunkiem dra hab. Stefana Bosiackiego, prof. AWF w Poznaniu

cz. II

Przedstawiona po raz drugi do oceny rozprawa ma stanowić podstawę ubiegania się o stopień doktora nauk o kulturze fizycznej. Autorka uwzględniła większość uwag, które sformułowałem w I części recenzji (z dn. 20.XII. 2014). W pracy poprawiono zarówno błędy natury formalnej, jak też dokonano zmian w opisie zastosowanej procedury badawczej.

Mimo, iż nadal mam zastrzeżenia do statystycznej reprezentatywności wyników badań, pracę w obecnej formie **oceniam pozytywnie**. Autorka wykazała się wiedzą teoretyczną w zakresie reprezentowanej dyscypliny naukowej, umiejętnością formułowania problemów badawczych, stosowania wybranych metod i technik badań, a także umiejętnością analizy i prezentacji ich wyników. Dlatego uznając, że **rozprawa spełnia warunki stawiane pracom doktorskim**, wnoszę o dopuszczenie do jej publicznej obrony.

Kraków, dnia 14. IV. 2015 r.

Dr hab. Ryszard Winiarski, prof. AWF w Krakowie

Sekretariat Dziekana Wydz. WFSiR

L. dz. : DWP 802 / 296 / 15
Wpl. dni: 21.04.15

Wził
2.06.2015
J. Gnarz